

Bureauonderzoek

Adviesnummer: Projectnummer:Project: OMN:	1054 677 Dijkhuis Bathmen 4793105100
Auteur(s):	L. Soetens
Datum/paraaf	16-3-2020
Autorisatie Senior Archeoloog	Marieke van der Wal
Datum/paraaf	18-3-2020
Selectiebesluit Bevoegde Overheid	Bart Vermeulen
Datum/paraaf	19-3-2020
Versie: <i>concept</i>	
Archeologie Deventer Postbus 5000 7400 GC Deventer 0570-671155 archeologie@deventer.nl	 gemeente Deventer archeologie
Versienummer documentsjabloon 2.0 – 11-04-2019	

Inhoud

1	INLEIDING	1
1.1	Administratieve gegevens	1
1.2	Kader, doelstelling en richtlijnen	1
1.3	Plangebied en onderzoeksgebied.....	2
1.4	Huidige situatie en omvang en aard verstoring toekomstig gebruik	3
1.4.1	<i>Huidige situatie</i>	3
1.4.2	<i>Consequenties toekomstig gebruik</i>	3
1.5	Werkwijze	4
2	BUREAUONDERZOEK	6
2.1	Geomorfologie	6
2.2	Bodemkunde	7
2.3	Historische situatie	8
2.4	Bekende archeologische waarden	11
2.4.1	<i>Archeologische verwachtingskaart</i>	12
2.4.2	<i>Van verwachting naar beleid</i>	13
3	CONCLUSIE EN GESPECIFICEERDE ARCHEOLOGISCHE VERWACHTING	15
3.1	Gespecificeerde verwachting	15
3.2	Samenvatting	16
3.3	Selectieadvies	16
3.4	Selectiebesluit	17
3.5	Voorwaarden bij de vergunning	17
3.6	Kosten	17
4	LITERATUUR EN BRONNEN	18
4.1	Literatuur	18
4.2	Lijst van kaarten en afbeeldingen	18
4.3	Kaarten:.....	18
4.4	Websites:.....	18

1 INLEIDING

1.1 Administratieve gegevens

Projectnummer Archeologie Deventer	677
Adviesnummer Archeologie Deventer	1054
Projectnaam:	Dijkhuis Bathmen
Onderzoeksmeldingsnummer:	4793105100
Opdrachtgever:	Grunstra
Contactpersoon opdrachtgever:	G. van der Steege
Uitvoerder onderzoek	Drs. L. Soetens
Bevoegde overheid:	Gemeente Deventer
Arch. deskundige bevoegde overheid	Drs. B. Vermeulen
Oppervlakte plangebied:	Ca. 3.500 m ²
Oppervlakte onderzoeksgebied	Ca. m ²
Huidig grondgebruik	Bebouwd, tuin, verhard
Globale hoogteligging t.o.v. NAP:	9 m + NAP
Grondwatertrap	VI-VII
Locatie:	
Gemeente:	Deventer
Plaats:	Bathmen
Toponiem:	't Dijkhuis
Centrum coördinaten:	X: 216243, Y: 473783
Kadastraal perceel:	BMN02 – C: 1669, 1469, 2514, 2515, 2518, 2750

1.2 Kader, doelstelling en richtlijnen

Woon- Zorgcentrum 't Dijkhuis in Bathmen wordt uitgebreid met extra huisvesting. Doel van dit bureauonderzoek is het in kaart brengen van bekende archeologische waarden en het opstellen van een gespecificeerde archeologische verwachting voor het plangebied.

De gemeente geeft in haar archeologiebeleid aan op welke wijze rekening gehouden moet worden met mogelijke archeologische waarden in de bodem. Op de archeologische beleidskaart is voor elke locatie in de gemeente te zien welke archeologische regels van toepassing zijn. De onderbouwing van de gehanteerde regels is beschreven in het achtergrondrapport bij de beleidskaart: *'Onderbouwing vrijstellingsgrenzen Archeologie. Van verwachting naar beleid'*.¹

In het vigerende bestemmingsplan "Buitengebied Deventer, 1^e herziening" kent de locatie de dubbelbestemmingen 'Waarde – Archeologie 3'. De geplande ingreep gaat mogelijk over de oppervlakte- en dieptevrijstellingsgrenzen heen die hoort bij deze dubbelbestemming. Bij gebieden met de "Waarde – Archeologie 3" mogen werkzaamheden tot een oppervlakte van 200 m² zonder archeologische voorwaarden worden uitgevoerd. Ook werkzaamheden die niet dieper gaan dan 0,5 meter zijn daarbij vrijgegeven. Bij werkzaamheden die leiden tot een verstoring tussen 200 m² en 500 m² en dieper dan 0,5 m geldt een meldingsplicht. Bij werkzaamheden die meer dan 500 m² verstoren en daarnaast dieper gaan dan 0,5 m dient een archeologisch rapport te worden overlegd. Op basis van dit rapport kunnen voorwaarden aan de vergunning worden verbonden. De aanvraag is vergunningsplichtig voor archeologisch onderzoek. Onderliggend bureauonderzoek is de eerste stap in dit archeologische vervolgonderzoek.

De vraagstelling van het bureauonderzoek luidt als volgt:

Wat is de archeologische verwachting van het plangebied en is archeologisch onderzoek voorafgaand aan de voorgenomen ingreep noodzakelijk?

Met als deelvragen:

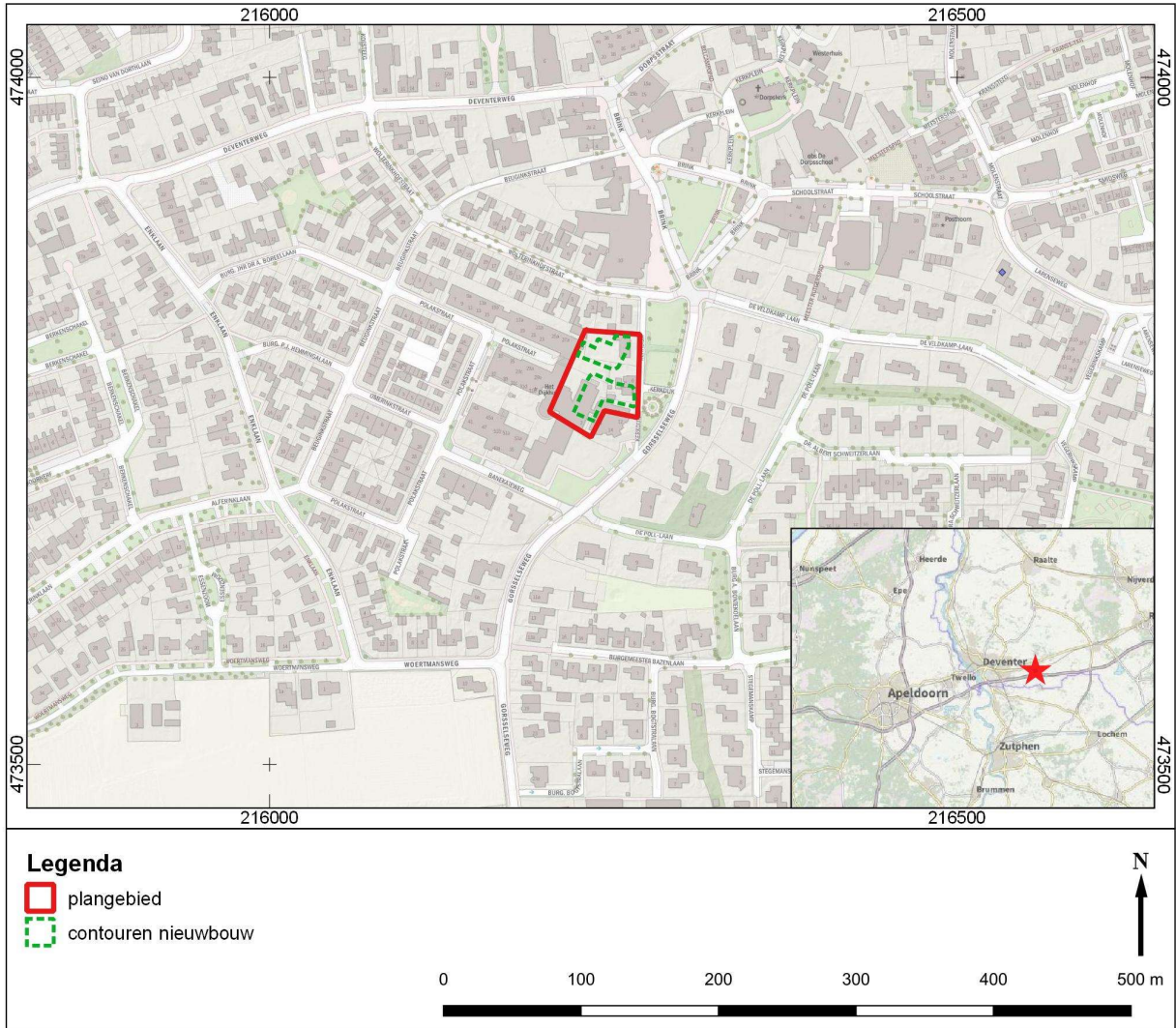
- *Wat is de aard, datering, omvang en diepteligging van de eventuele verwachte archeologische resten?*
- *Wat is de verstoringgraad van het plangebied?*
- *Wat zijn de consequenties van de ingreep voor de eventuele archeologische resten in het plangebied?*

¹ Vermeulen, 2015.

1.3 Plangebied en onderzoeksgebied

Het plangebied ligt ten zuidwesten van het centrum van Bathmen en aan de Kerkdijk en Gorselseweg. Het heeft een oppervlakte van 3.500 m², de nieuwbouw heeft een oppervlakte van 1.300 m². Als onderzoeksgebied is een straal van 250 m rond het plangebied aangehouden. Op dit moment staan in het plangebied gebouwen behorende tot Zorginstelling 't Dijkhuis en enkele woningen aan de Kerkdijk.

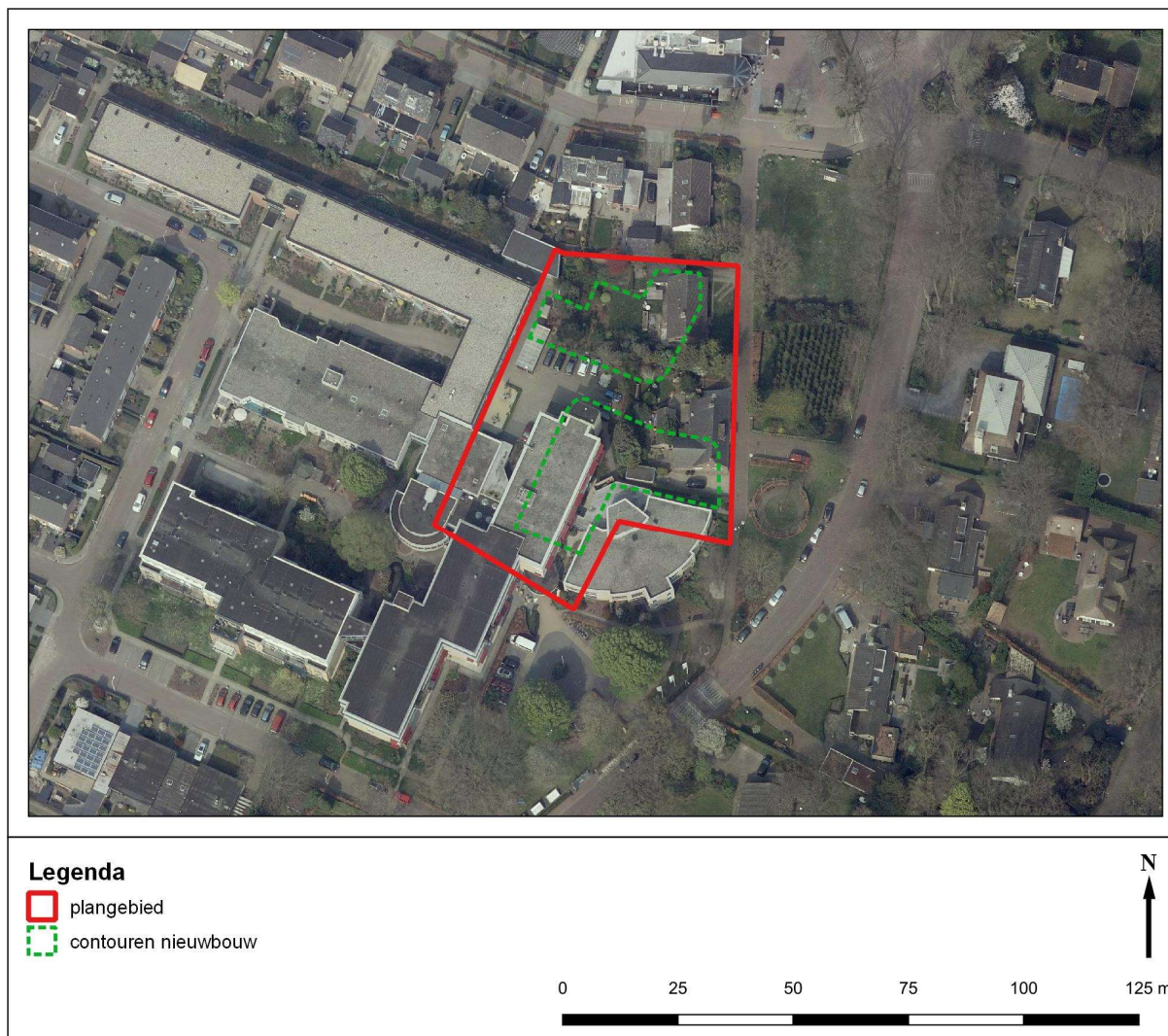

Afb. 1.1: Ligging van het plangebied.

1.4 Huidige situatie en omvang en aard verstoring toekomstig gebruik

1.4.1 Huidige situatie

Het plangebied is op dit moment gedeeltelijk bebouwd. Er staan drie woningen aan de Kerkdijk, met garage en schuur in de tuin. Ook valt een deel van de gebouwen van het woon-zorgcentrum 't Dijkhuis binnen het plangebied. Het niet bebouwde deel is ingericht als tuin of parkeerplaats. Het hoofdgebouw van 't Dijkhuis is gedeeltelijk onderkelderd.

Afb. 1.2: Plangebied op een luchtfoto uit 2019.

1.4.2 Consequenties toekomstig gebruik

De woningen aan de Kerkdijk zullen worden gesloopt, net als een deel van het hoofdgebouw van 't Dijkhuis. Op de vrijgekomen plaats wordt een nieuw woningbouwblok gebouwd en wordt een bouwblok uitgebreid. Bij de bouw van de nieuwe huisvesting zijn ingrepen in de bodem gepland die eventueel aanwezige archeologische resten zullen vernietigen. De oppervlakte van de geplande nieuwbouw bedraagt circa 1.300 m². De nieuwbouw komt slechts gedeeltelijk op de plek van de te slopen gebouwen, circa 800 m² van de nieuwe gebouwen komt op het onbebouwde deel van het plangebied.

Het plangebied ligt in verdacht gebied voor het aantreffen van explosieven (NGE's, Afb. 1.3). In Deventer en omgeving is hevig gevochten tijdens de Tweede Wereldoorlog en in de directe omgeving van het plangebied

is ooit getroffen of er is munitie gevonden. Het gebied is met namen verdacht op raketten, geschuts- en gevechtmunitie, gedumpte munitie en mijnen.²

Afb. 1.3: Het plangebied weergegeven op de Munitie Risicokaart van de gemeente Deventer.

1.5 Werkwijze

Het bureauonderzoek is uitgevoerd onder certificaat BRL SIKB 4000 protocol 4002, conform de richtlijnen van de vigerende versie van de Kwaliteitsnorm van de Nederlandse Archeologie (KNA 4.1, protocol 4002 Bureauonderzoek).³ Hierbij is de vigerende procesbeschrijving versie 2.0 van het kwaliteitsmanagementsysteem van Archeologie Deventer gevolgd.

In deze bureaustudie wordt een beeld gegeven van de archeologische resten die in en om het plangebied kunnen worden verwacht. Daarvoor zijn diverse bronnen geraadpleegd (zie par. 2). Om een beeld te krijgen van de archeologische vindplaatsen en historische elementen in de omgeving, evenals de archeologische verwachting, zijn de digitale archeologische verwachtingskaart van de gemeente Deventer (versie 2) en de projectenkaart van de gemeente Deventer geraadpleegd.⁴ Voor de aardwetenschappelijke situatie is de geomorfologische kaart geraadpleegd. Om de historische situatie te schetsen zijn diverse historische kaarten

² Van Oers, 2014.

³ www.sikb.nl.

⁴ In de projectenkaart zijn alle bekende archeologische onderzoeken, waarnemingen en vondsten opgenomen, inclusief de (opgeschoonde en ontdubbelde) gegevens uit ARCHIS.

bestudeerd, zoals de kadastrale kaart van 1832, de Bonneatlas en jongere topografische kaarten. Om een beeld te krijgen van de hoogteligging van het plangebied is het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) geraadpleegd. Al deze gegevens zijn gebruikt om tot een gespecificeerde archeologische verwachting te komen en een selectieadvies uit te brengen.

2 BUREAUONDERZOEK

2.1 Geomorfologie

Het natuurlijk landschap van de gemeente Deventer bestaat grotendeels uit dekzand. De basis van het landschap wordt gevormd door een Pleistoceen rivierlandschap. Als gevolg van opeenvolgende sedimentatie en erosie door afwisselend wind en water is in het pleniglaciaal (73.000 – 12.500 BP) een terrassenlandschap ontstaan. In het laat glaciaal (12.500 – 10.000 BP) is over dit terrassenlandschap als gevolg van (vaak lokale) verstuiving in de laatste ijstijd een pakket (jong) dekzand afgezet. Deze laag stuifzand vormde op de terrassen en in de oude rivierdalen kenmerkende ruggen en koppen, die goed geschikt waren voor akkerbouw. Vaak waren de dekzandruggen al vanaf de prehistorie door mensen in gebruik. De lagergelegen delen zijn veel minder intensief gebruikt, en werden vaak pas in de volle of late middeleeuwen en nieuwe tijd bewoond.

Tijdens het laatste deel van de laatste ijstijd (ca. 15.000-10.000 jaar geleden) werd ook in het IJsseldal als gevolg van (vaak lokale) verstuiving een grote hoeveelheid dekzand afgezet. Deze laag stuifzand vormde op de terrassen en in de oude rivierdalen kenmerkende ruggen en koppen. Het gevolg was de vorming van een dekzandrug, die als waterscheiding ging fungeren. Het noordelijke deel van de IJssel bij Deventer stond nu niet meer in contact met de Rijn, zodat door het IJsseldal alleen water van de lokale beken naar het noorden werd afgevoerd. Pas rond 600 n. Chr. was sprake van een doorbraak in deze waterscheiding, en ontstond een grote rivier in het IJsseldal. Het exacte tijdstip waarop de waterscheiding doorbrak, is onduidelijk. De exacte datering van deze gebeurtenis is tot op heden punt van discussie. De archeologische data in het IJsseldal lijken voorlopig te wijzen op een (eventueel geleidelijke) reactivatie van de IJssel in de laat-Romeinse tijd of vroege middeleeuwen, en dat er in de prehistorie en Romeinse tijd geen grote rivier door het IJsseldal stroomde.⁵

Bij de verwachtingskaart voor gemeente Deventer is ook een geomorfologische kaart vervaardigd.⁶ Op deze kaart is te zien dat het plangebied in een zone met een fluviaatle terrasrest met dekzandwellingen en een plaggendeek ligt. Deze hoger gelegen delen in het landschap waren in het verleden gunstige bewoningslocaties en hebben daarom vaak een hoge archeologische verwachtingswaarde (Afb. 2.1).

---

⁵ Van der Wal, 2018; Willemse et.al., 2013

⁶ Willemse et.al., 2013

Afb. 2.1: Het plangebied op de geomorfologische kaart (Willemse et al., 2013).

2.2 Bodemkunde

Op de Bodemkaart van Nederland is het plangebied niet gekarteerd, omdat het binnen de bebouwde kom van Bathmen ligt. In de directe omgeving komen laarpodzolgronden (cHn21) en hoge zwarte enkeerdgronden (zEz21) voor. Dit zijn beide oude akkergronden die op hogere dekzandruggen en -koppen voorkomen. Door bemesting met potstalmest is de bodem ter plaatse van hoge zwarte enkeerdgronden minimaal 0,5 m opgehoogd en is een esdek ontstaan. Bij laarpodzolgronden is het bemestingsdek dunner. De gronden zijn doorgaans goed ontwaterd en hebben een grondwatertrap VI of VII.⁷

Aangezien in het plangebied de originele bodem mogelijk is opgehoogd met een esdek, zijn eventueel aanwezige archeologische resten goed beschermd geweest tegen oppervlakkige bodemverstoringen, zoals ploegen en tuinwerkzaamheden. De kans is aanwezig dat de resten intact worden aangetroffen.

⁷ www.bodemdata.nl, Stiboka, 1979

2.3 Historische situatie

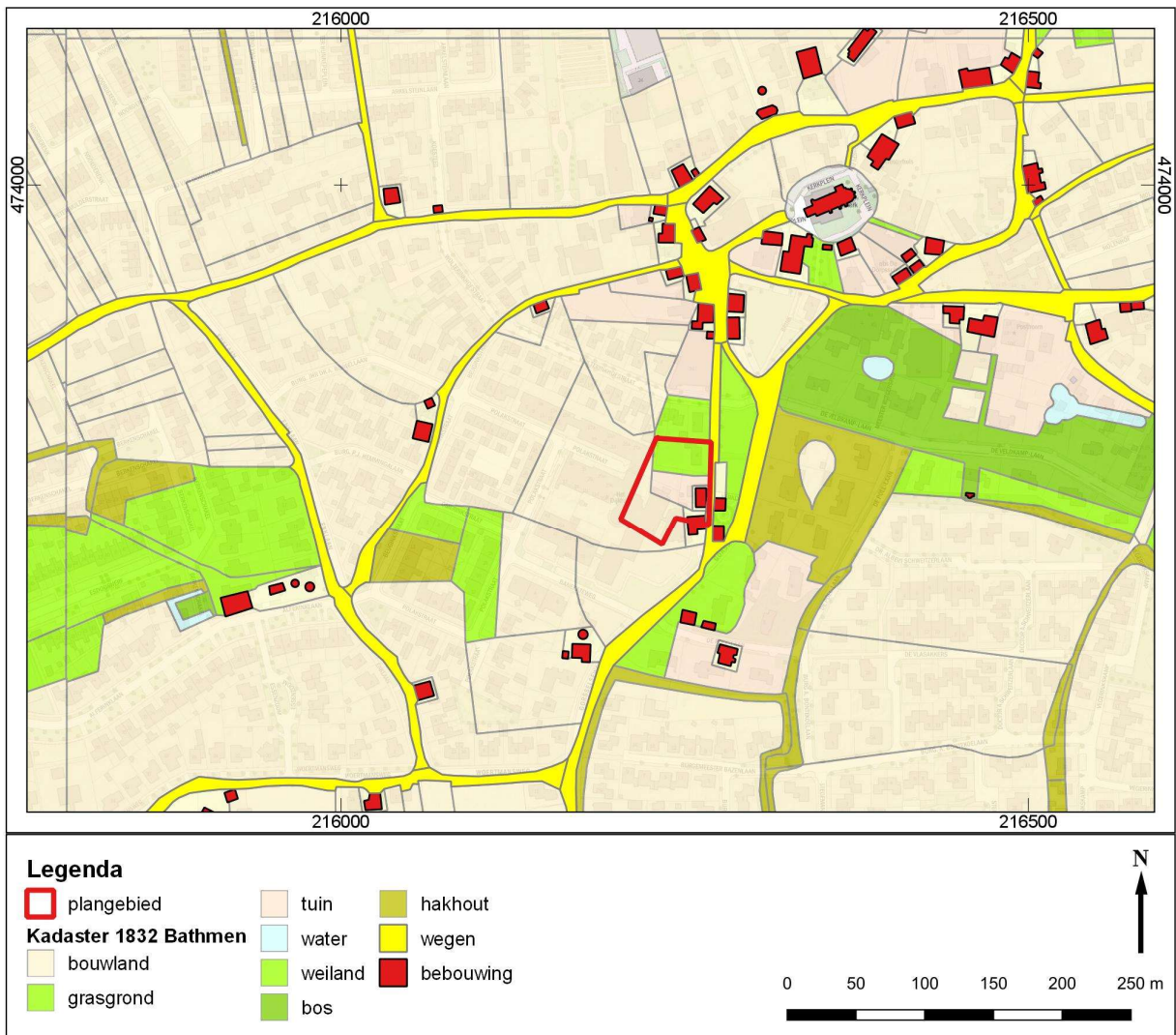
Om de historische situatie van het plangebied in kaart te brengen zijn historische kaarten geraadpleegd. De belangrijkste hiervan zijn de Hottingerkaart uit 1773-1794, de kadastrale gegevens uit 1832, de Bonnebladen van rond 1900 (Chromotopografische kaart des Rijks) en recentere topografische kaarten. Deze kaarten zijn digitaal toegankelijk en veelal goed op coördinaten gelegd, waardoor de locatie van het plangebied vrij eenvoudig kan worden geprojecteerd op de historische situatie.

Op de Hottingerkaart ligt het plangebied helaas op een vouw in de kaart, waardoor geen details te zien zijn (Afb. 2.2). Het plangebied ligt net ten zuidwesten van de kern van Bathmen in een omgeving met afgebakende akkers of weilanden. Ten oosten van de locatie lijkt een landhuis te staan met aangelegde symmetrische tuin.

Afb. 2.2: Globale locatie van het plangebied op de Hottinger kaart.

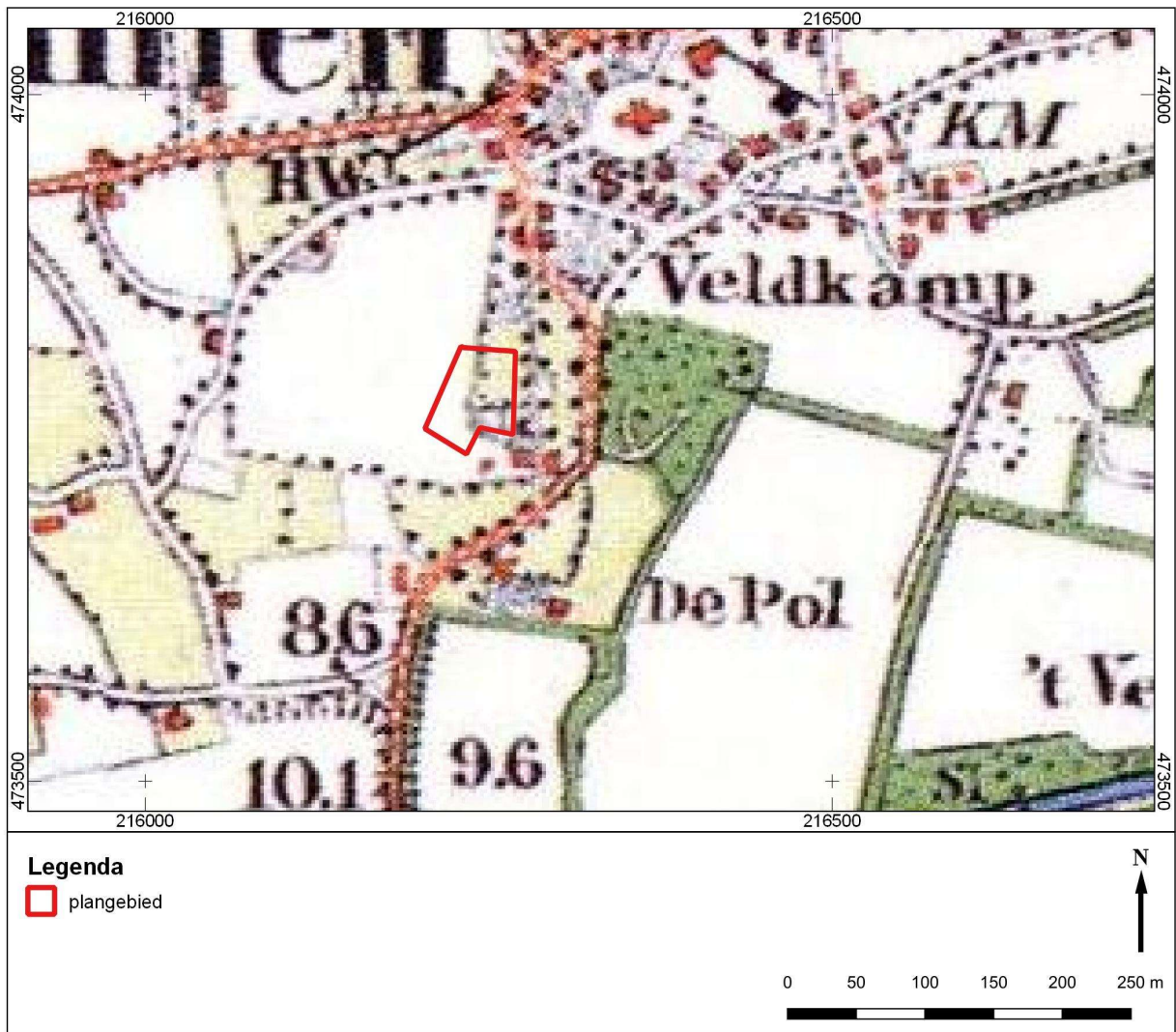
Op de kadastrale kaart uit 1832 is te zien dat de bebouwing van het dorp Bathmen tamelijk verspreid ligt (Afb. 2.3). Het plangebied ligt buiten de kern, er staan twee gebouwen aangegeven binnen de locatie. Waarschijnlijk zijn het woningen en/of boerderijen. Het noordelijke deel van het plangebied ligt op een weiland, de rest is in gebruik als akker. De meeste hoger gelegen gronden in de directe omgeving van Bathmen zijn in gebruik als akker. De meeste weilanden zijn iets verder weggelegen, op de lagergelegen gebieden in de buurt van de beekdalen. Ten oosten van het plangebied zijn tevens percelen aangemerkt met bos en hakhout.

Afb. 2.3: Het plangebied op de kadastrale minuut van 1832.

Op de Bonnekaart uit 1900 is de situatie eigenlijk niet veel anders dan in 1832 (Afb. 2.4). Het lijkt erop dat binnen het plangebied geen gebouwen meer staan. In de omgeving zijn nog steeds vooral akkers en enkele weilanden te zien.

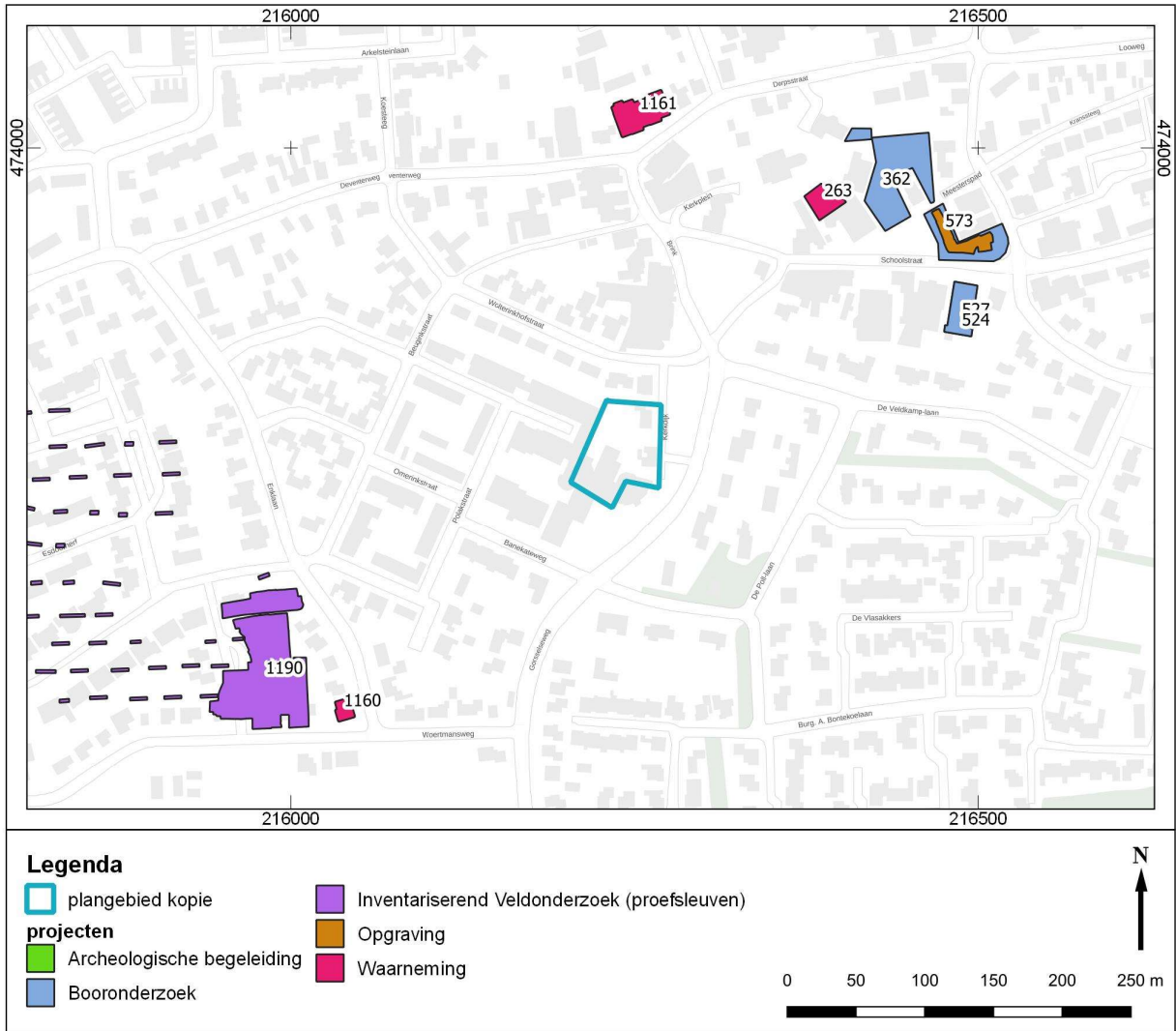
Afb. 2.4: Het plangebied op de topografische kaart rond 1900.

De huidige bebouwing in het plangebied dateert uit de 20ste eeuw. De wijk rond 't Dijkhof is gebouwd vanaf de jaren '70.

2.4 Bekende archeologische waarden

In een straal van ongeveer 250 m rond het plangebied zijn acht relevante archeologische onderzoeken uitgevoerd (Afb. 2.5). Tijdens deze onderzoeken zijn voornamelijk archeologische resten aangetroffen uit de late middeleeuwen (vanaf de 11^e eeuw) tot en met de nieuwe tijd. De resultaten van de onderzoeken zijn weergegeven in tabel 1.

Afb. 2.5: Relevante onderzoeken in de directe omgeving van het plangebied.

Tabel 1: Korte toelichting uitgevoerde archeologische projecten

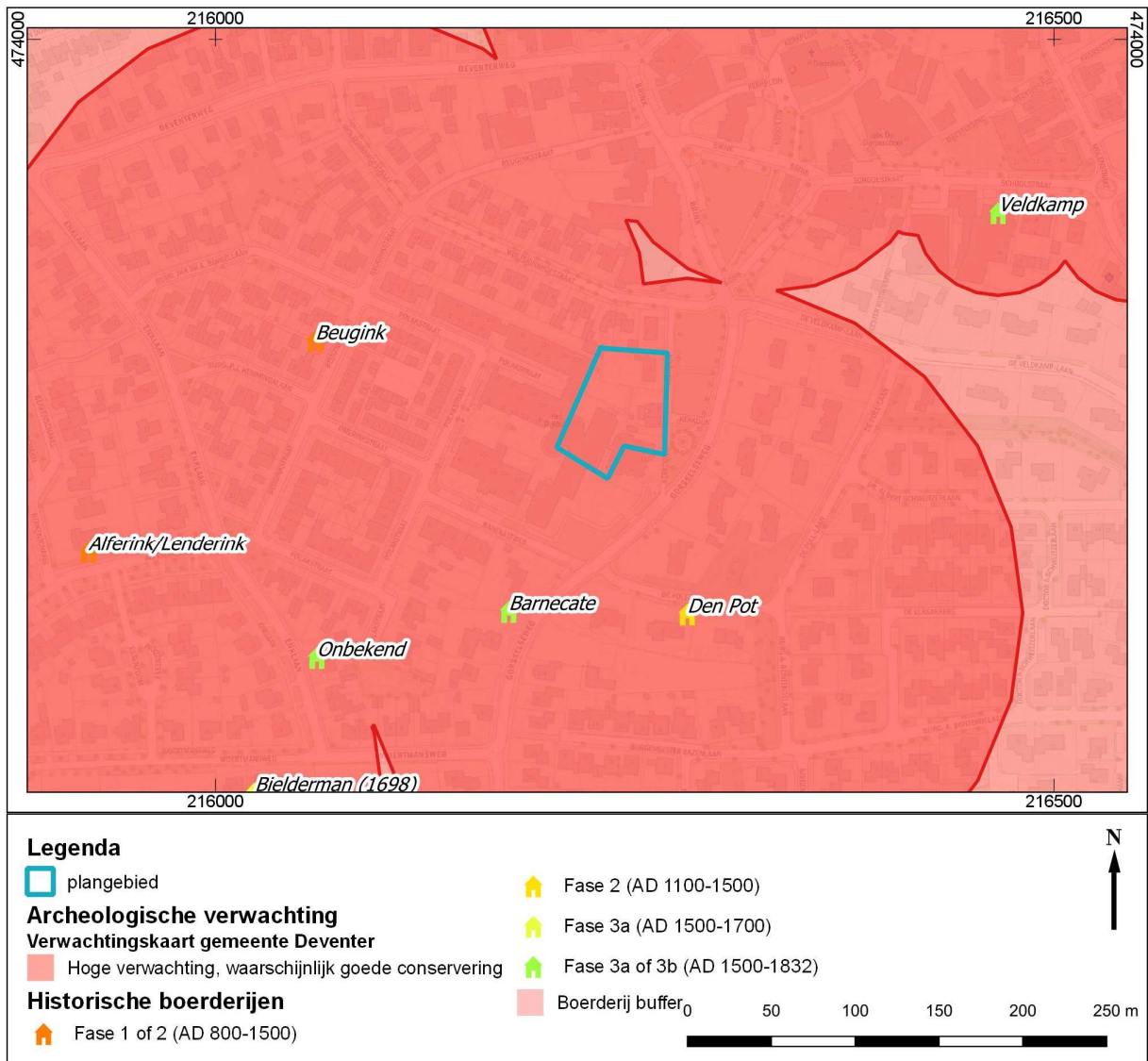
Projectcode/ naam	Periode	Beschrijving	Literatuur
524/527 Schoolstraat 10	Late middeleeuwen -nieuwe tijd	In 2014 zijn op deze locatie een archeologisch booronderzoek en vervolgens een archeologische begeleiding uitgevoerd. Er zijn resten aangetroffen van de aanleg van een siertuin uit de late 17 ^e of 18 ^e eeuw en enkele losse sporen die uit vanaf de late middeleeuwen dateren.	Mittendorff, 2014, Spitzers 2014
362 Bathmen Dorpskern	Late middeleeuwen	Tijdens booronderzoek in 2009 zijn enkele vondsten aangetroffen die wijzen op bewoningsresten van het middeleeuwse dorp.	Kastelein, 2009
573 Bathmen Schoolstraat	Late middeleeuwen -nieuwe tijd	In 2016 is een opgraving uitgevoerd aan de Schoolstraat 13. Tijdens het onderzoek zijn de resten van twee palenrijen aangetroffen (mogelijk restant schuur) en enkele perceelgreppels. De sporen dateren uit de nieuwe tijd (ca. 1500-1700), maar zijn mogelijk iets ouder.	Van der Wal, 2017
263 Bathmen de Dorpschool	Late middeleeuwen -nieuwe tijd	Tijdens een waarneming door Archeologie Deventer zijn enkele sporen en vondsten aangetroffen.	Bartels, 2005 (kort verslag,)
1161 Bathmen Dorpsstraat	Late middeleeuwen	Tijdens waarneming in 1999 is in een bouwput een deel van een 11 ^e -eeuwse boerderij gevonden. Latere sporen zijn uit de 13 ^e , 14 ^e eeuw. Achter het erf lag een waterput, een uitgeholde boomstam.	Lubberding 2000, kort verslag Hunnepers 1999
1190/1160 Bathmense Enk	Middeleeuwen -nieuwe tijd	In 1996 is door de ROB een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd bij een nieuwbouwlocatie in Bathmen. Er zijn toen nederzittingsresten aangetroffen uit de 9 ^e -13 ^e eeuw. Bij een opgraving in 1999 in hetzelfde gebied zijn verschillende middeleeuwse en historische boerderij erven blootgelegd. Onder de vondsten is een bronzen mantelspeld (schijffibula) uit de 9 ^e -11 ^e eeuw.	Groenewoudt, 1999 (Korte berichten ROB) en 2000 (Overijsselse Historische Bijdragen 2000)

2.4.1 Archeologische verwachtingskaart

Op de vigerende archeologische verwachtingskaart heeft het plangebied een hoge archeologische verwachting gekregen vanwege de ligging op dekzand met een plaggendek (Afb. 2.6). In de omgeving van het plangebied zijn een aantal historische boerderijplaatsen aangegeven, met een bufferzone eromheen. Het plangebied ligt in de bufferzone van zo'n boerderij. Mogelijk zijn tijdens het uitgevoerde archeologische onderzoeken in de omgeving resten van deze bekende erven aangetroffen.

De historische boerderijen zijn op basis van historische gegevens geplaatst in het landschap. De exacte locatie van een dergelijke boerderij is niet altijd bekend en daarom is om de locatie een buffer geplaatst waarin het erf kan liggen. In de kern van de buffer is de verwachting op archeologische sporen hoog. Voor het restant van de buffer is de kans op sporen aanzienlijk, maar lang niet de gehele buffer zal even intensief gebruikt zijn. Voor boerderijen die ontstonden tussen 800-1300 is een buffer met een diameter van 200 m aangehouden. Voor boerderijen die ontstonden na 1200 á 1300 is een buffer van circa 50 meter gelegd.⁸

⁸ Vermeulen, 2015, 19.

Afb. 2.6: Het plangebied op de archeologische verwachtingskaart.

2.4.2 Van verwachting naar beleid

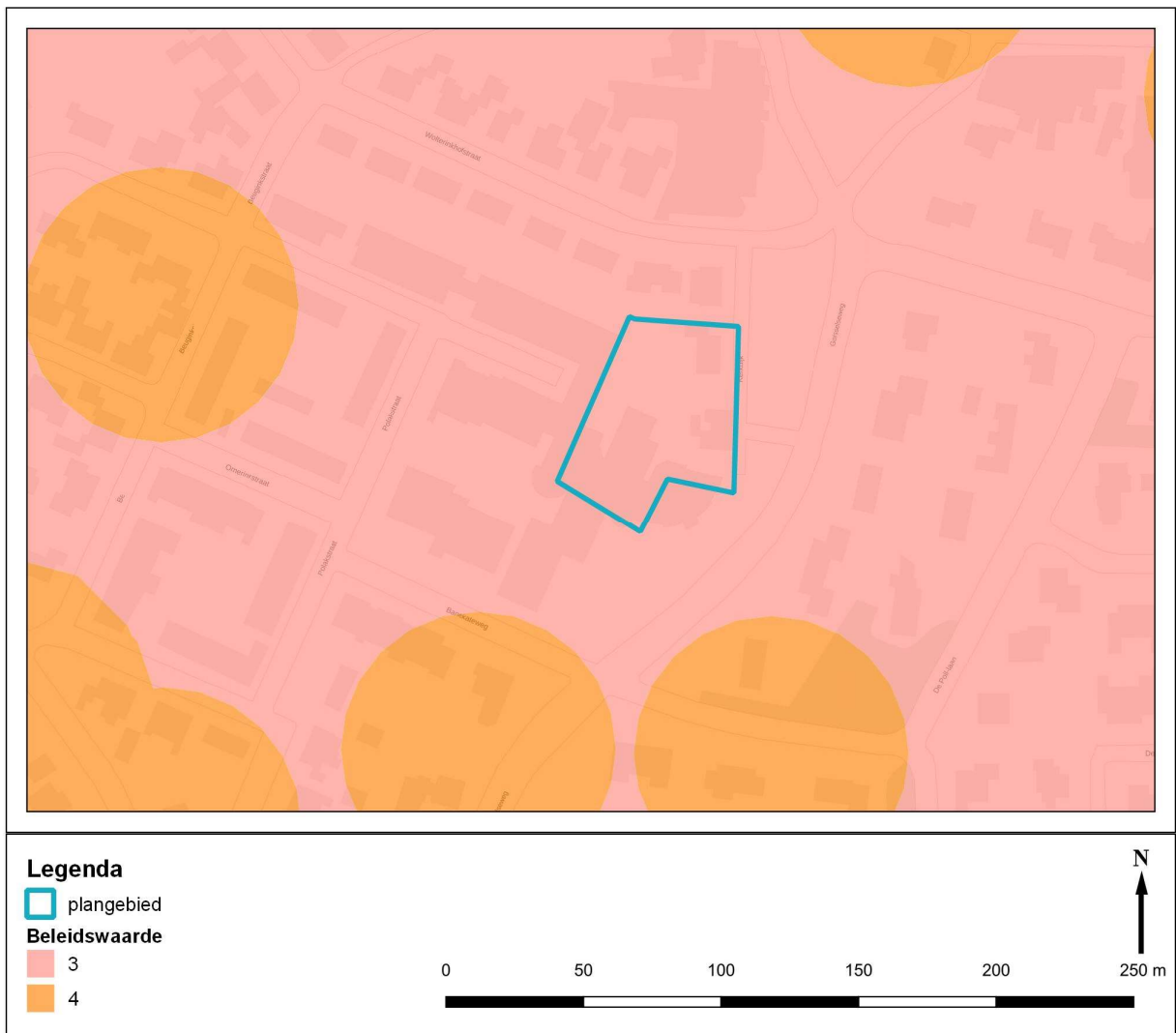
Op basis van de archeologische verwachtingskaart uit 2013 is vervolgens in 2015 een beleidskaart opgesteld.⁹ De archeologische verwachtingswaarden zijn in zeven beleidscategorieën opgedeeld. Elke beleidscategorie heeft zijn eigen vrijstellingsdiepte en -grens. De inhoudelijke onderbouwing van de archeologische beleidswaarden kunnen worden teruggevonden in de rapportages van de verwachtingskaart¹⁰ en de beleidskaart¹¹. Het plangebied ligt in een gebied met beleidswaarde 3 (Afb. 2.7).

⁹ Vermeulen, 2015.

¹⁰ Willemsse *et al.*, 2013.

¹¹ Vermeulen, 2015.

Afb. 2.7: Het plangebied op de gemeentelijke archeologische beleidskaart.

Bij gebieden met de “Waarde – Archeologie 3” mogen werkzaamheden tot een oppervlakte van 200 m² zonder archeologische voorwaarden worden uitgevoerd. Ook werkzaamheden die niet dieper gaan dan 0,5 meter zijn daarbij vrijgegeven. Bij werkzaamheden die leiden tot een verstoring tussen 200 m² en 500 m² en dieper dan 0,5 m geldt een meldingsplicht. Bij werkzaamheden die meer dan 500 m² verstoren en daarnaast dieper gaan dan 0,5 m dient een archeologisch rapport te worden overlegd. Op basis van dit rapport kunnen voorwaarden aan de vergunning worden verbonden.

De nieuwbouw in het plangebied heeft een oppervlakte van circa 1.300 m², waarvan circa 800 m² niet op de plaats van huidige bebouwing is gepland. Aangenomen wordt, dat de diepte van de graafwerkzaamheden ten behoeve van de bouw meer dan 0,5 m zal zijn. De verstoring is hiermee groter dan 500 m² en onderzoeksplchtig ten aanzien van archeologie.

3 CONCLUSIE EN GESPECIFICEERDE ARCHEOLOGISCHE VERWACHTING

3.1 Gespecificeerde verwachting

In deze paragraaf wordt de archeologische verwachting voor het onderzoeksgebied nader gespecificeerd, op basis van de in par. 2 verzamelde gegevens. Hierbij wordt in ieder geval ingegaan op de volgende aspecten:

- a. Datering;
- b. Complextype (nederzetting, grafveld, etc.);
- c. Omvang;
- d. Diepteligging;
- e. Gaafheid en conservering;
- f. Locatie en/of begrenzing binnen het onderzoeksgebied
- g. Verwachtingen ten aanzien van vondstmateriaal/indicatoren (artefacten);
- h. Mogelijke verstoringen.

Uit het bureauonderzoek is gebleken dat het plangebied een hoge archeologische verwachting heeft voor nederzittingsresten vanaf de middeleeuwen tot en met de nieuwe tijd. Er kunnen sporen van boerderijen, waterputten en greppels aangetroffen worden uit deze perioden. Deze sporen worden verwacht op de overgang van de donkergekleurde bouwvoor naar het gele zand, al dan niet onder een plaggendek. In het plangebied is mogelijk een dun plaggendek aanwezig, waarschijnlijk begint binnen 0,5 m beneden maaiveld het gele zand.

De omvang van een eventuele vindplaats is nog niet duidelijk. Het is waarschijnlijk dat aanwezige resten een relatie hebben met de middeleeuwse en latere resten die zijn aangetroffen tijdens eerder uitgevoerd archeologisch onderzoek. Vondstmateriaal bestaat waarschijnlijk uit aardewerk, glas, metaal en, afhankelijk van de conserveringstoestand van de locatie, dierlijk bot.

De verwachting is dat de bodem in het plangebied gedeeltelijk verstoord is tot in de archeologische laag. Met name daar waar gebouwen staan of hebben gestaan zal de bodem vergraven zijn. De ervaring leert echter dat deze verstoringen vaak zeer lokaal zijn, en archeologische resten gedeeltelijk goed geconserveerd kunnen worden aangetroffen. Diepe sporen zoals waterputten zijn mogelijk onder de verstoorde laag nog aanwezig. Op basis van de ligging van het plangebied op dekzandwelingen kunnen archeologische resten uit de prehistorie tot de middeleeuwen niet worden uitgesloten.

De onderzoeksvragen van dit bureauonderzoek kunnen als volgt worden beantwoord:

- ***Wat is de archeologische verwachting van het plangebied en is archeologisch onderzoek voorafgaand aan de voorgenomen ingreep noodzakelijk?***
Het plangebied heeft een hoge archeologische verwachting voor het aantreffen van resten vanaf de late middeleeuwen. Deze verwachting in combinatie met de oppervlakte van de geplande ingreep maakt dat voorafgaand aan de bouw archeologisch onderzoek uitgevoerd dient te worden.
- ***Wat is de aard, datering en omvang van de eventuele verwachte archeologische resten?***
Er kunnen in het gehele plangebied nederzittingsresten verwacht worden vanaf de late middeleeuwen. Ook sporen en resten uit de periode van de prehistorie tot de middeleeuwen kunnen niet uitgesloten worden.
- ***Wat is de verstoringsgraad van het plangebied?***
Ter plaatse van de te slopen gebouwen is de bodem zeer waarschijnlijk (deels) verstoord. De kans is groot dan in de rest van het plangebied de archeologische resten goed geconserveerd zullen zijn.
- ***Wat zijn de consequenties van de ingreep voor de eventuele archeologische resten in het plangebied?***
De geplande nieuwbouw zal de bodem tot in de archeologische laag verstoren en daarmee eventueel aanwezige resten vernietigen.

3.2 Samenvatting

Woon- Zorgcentrum 't Dijkhuis in Bathmen wordt uitgebreid met extra huisvesting. Doel van dit bureauonderzoek is het in kaart brengen van bekende archeologische waarden en het opstellen van een gespecificeerde archeologische verwachting voor het plangebied. Het plangebied ligt ten zuidwesten van het centrum van Bathmen, aan de Kerkdijk en Gorsselseweg en heeft een oppervlakte van 3.500 m². Als onderzoeksgebied is een straal van 250 m rond het plangebied aangehouden. Op dit moment staan in het plangebied gebouwen behorende tot Zorginstelling 't Dijkhuis en enkele woningen aan de Kerkdijk.

De woningen aan de Kerkdijk zullen worden gesloopt, net als een deel van het hoofdgebouw van 't Dijkhuis. Op de vrijgekomen plaats wordt een nieuw woningbouwblok gebouwd en wordt een bouwblok uitgebreid. Bij de bouw van de nieuwe huisvesting zijn ingrepen in de bodem gepland die eventueel aanwezige archeologische resten zullen verstoren. De oppervlakte van de geplande nieuwbouw bedraagt circa 1.300 m². De nieuwbouw komt slechts gedeeltelijk op de plek van de te slopen gebouwen, circa 800 m² van de nieuwe gebouwen komt op het onbebouwde deel van het plangebied.

Uit het bureauonderzoek is gebleken dat het plangebied een hoge archeologische verwachting heeft voor nederzittingsresten vanaf de middeleeuwen tot en met de nieuwe tijd. Er kunnen sporen van boerderijen, waterputten en greppels aangetroffen worden uit deze perioden. De sporen worden verwacht op de overgang van de donkergekleurde bouwvoor naar het gele zand, al dan niet onder een plaggendek. In het plangebied is mogelijk een dun plaggendek aanwezig, waarschijnlijk begint binnen 0,5 m beneden maaiveld het gele zand.

De omvang van een eventuele vindplaats is nog niet duidelijk. Het is waarschijnlijk dat aanwezige resten een relatie hebben met de middeleeuwse en latere resten die zijn aangetroffen tijdens eerder uitgevoerd archeologisch onderzoek in de omgeving van Bathmen. Vondstmateriaal bestaat waarschijnlijk uit aardewerk, metaal en, afhankelijk van de conserveringstoestand van de locatie, dierlijk bot.

De verwachting is dat de bodem in het plangebied gedeeltelijk verstoord is tot in de archeologische laag. Met name daar waar gebouwen staan of hebben gestaan zal de bodem vergraven zijn. De ervaring leert echter dat deze verstoringen vaak zeer lokaal zijn, en archeologische resten gedeeltelijk goed geconserveerd kunnen worden aangetroffen. Diepe sporen zoals waterputten zijn mogelijk onder de verstoorde laag nog aanwezig. Op basis van de ligging van het plangebied op dekzandwellingen kunnen archeologische resten uit de prehistorie tot de middeleeuwen worden aangetroffen.

Op de gemeentelijke archeologische beleidskaart heeft het plangebied een "Waarde – Archeologie 3". Hiervoor geldt dat bij werkzaamheden die meer dan 500 m² verstoren en daarnaast dieper gaan dan 0,5 m een archeologisch rapport dient te worden overlegd. De nieuwbouw in het plangebied heeft een oppervlakte van circa 1.300 m², waarvan circa 800 m² niet op de plaats van huidige bebouwing is gepland. Aangenomen wordt, dat de diepte van de graafwerkzaamheden ten behoeve van de bouw meer dan 0,5 m zal zijn. De verstoring is hiermee groter dan 500 m² en onderzoeksplichtig ten aanzien van archeologie.

3.3 Selectieadvies

Voor het gehele plangebied geldt beleidswaarde 3. De ingrepen overschrijden de grens van 500 m² en naar verwachting reiken de verstoringen ook dieper dan 0,5 m, derhalve dient voorafgaand aan de uitvoering van de bouwwerkzaamheden een archeologisch vervolgonderzoek te worden uitgevoerd.

Geadviseerd wordt om een archeologische opgraving uit te voeren ter plaatse van de geplande bouwblokken, voorafgaand aan de werkzaamheden. Omdat het hier een terrein met een beperkte oppervlakte betreft, wordt geadviseerd de onderzoekstap proefsleuvenonderzoek over te slaan en de archeologische werkzaamheden in te passen in het civieltechnische graafwerk. Uitgangspunt is hierbij dat een team van een of meer archeologen de aan of afwezigheid van sporen vaststelt en deze indien aanwezig ook documenteert. Nadat de archeologische resten zijn gedocumenteerd wordt het terrein overgedragen aan de civieltechnisch aannemer die de bouwkuip verder naar eigen inzicht aan kan leggen.

De inhoudelijke voorwaarden voor een dergelijk onderzoek dienen te worden vastgelegd in een Programma van Eisen. Dit dient te worden goedgekeurd door opdrachtgever en de bevoegde overheid (gemeente Deventer). Voorafgaand aan de werkzaamheden dienen de praktische afspraken over de uitvoering door de grondwerkaannemer en de archeologische aannemer te worden vastgelegd in een Plan van Aanpak. Heldere afspraken over de uitvoering voorkomen onnodige stilstand van een beide van partijen. Ook dit PVA dient te worden goedgekeurd door opdrachtgever en bevoegde overheid. Een vervolgonderzoek kan door Archeologie Deventer worden uitgevoerd maar mag ook door een extern gespecialiseerd bedrijf worden uitgevoerd mits

deze partij beschikt over het relevante certificaat BRL SIKB 4000 protocol 4004, conform de richtlijnen van de vigerende versie van de Kwaliteitsnorm van de Nederlandse Archeologie (KNA 4.1, protocol 4004 Opgraven Landbodems). De kosten van een vervolgonderzoek en het opstellen van het daarvoor vereiste Programma van Eisen en Plan van aanpak, zijn voor rekening van de initiatiefnemer.

3.4 Selectiebesluit

Het selectieadvies op basis van dit bureauonderzoek is voorgelegd aan de bevoegde overheid (gemeente Deventer) ter goedkeuring. Deze is bevoegd het selectieadvies om te zetten in een selectiebesluit en voorwaarden aan de omgevingsvergunning te verbinden. Door middel van ondertekening van het voorblad van dit document is het selectieadvies uit par. 3.3 overgenomen in het selectiebesluit. Op basis van dit besluit worden de onder par. 3.5 genoemde voorwaarden aan de omgevingsvergunning verbonden.

3.5 Voorwaarden bij de vergunning

Voorgesteld wordt om de volgende voorwaarde te verbinden aan de omgevingsvergunning:

De oppervlakte ter plaatse van de nieuwe bouwblokken dient archeologisch te worden onderzocht door middel van het uitvoeren van een opgraving. Voorafgaand aan de werkzaamheden dient een Programma van Eisen (PvE) te worden opgesteld, dat dient te worden goedgekeurd door de bevoegde overheid. Het archeologisch onderzoek dient te worden uitgevoerd door een bedrijf of instelling, beschikkend over het certificaat BRL SIKB 4000 – Protocol 4004.

3.6 Kosten

De kosten van verder archeologisch onderzoek en de uitwerking hiervan zijn voor rekening van de initiatiefnemer.

Bij archeologisch vervolgonderzoek zijn de kosten voor de voorbereiding, uitvoering en uitwerking van elke vorm van archeologisch vervolgonderzoek en de kosten voor het opstellen van Programma's van Eisen (PvE) voor rekening van de aanvrager. Archeologisch vervolgonderzoek en het opstellen van het Plan van Aanpak of het opstellen van een PvE kan door Archeologie Deventer worden uitgevoerd. Het is ook mogelijk om het archeologisch vervolgonderzoek door een extern bedrijf te laten uitvoeren. Voor informatie over archeologisch onderzoek door Archeologie Deventer kunt u contact opnemen met de projectleider van Archeologie Deventer (dhr. E. Mittendorff, e.mittendorff@deventer.nl of 06-15094816).

4 LITERATUUR EN BRONNEN

4.1 Literatuur

Kastelein, D. 2009. *Plangebieden Schoolstraat en Westerhuis te Bathmen. Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek*. RAAP-notitie 3117.

Mittendorff, E., 2014. *Controleboringen Schoolstraat 10 Bathmen (project 524)* (Briefrapport 38) Deventer

Oers, M.S. van, 2014. *Historisch vooronderzoek naar de aanwezigheid van conventionele explosieven ter plaatse van gehele grondgebied van de gemeente Deventer (projectnummer 0414GPR3402.2)*, Amsterdam.

Spitzers, T., 2014. *Een archeologische begeleiding aan de Schoolstraat 10 te Bathmen*. (Archeodienst Rapport 582), Zevenaar.

Stiboka, 1979. *Bodemkaart van Nederland schaal 1:50 000. Toelichting bij de kaartbladen 33 West Apeldoorn en 33 Oost Apeldoorn*, Wageningen, Stichting voor Bodemkartering.

Vermeulen, B., 2015. *Onderbouwing vrijstellingsgrenzen Archeologie. Van verwachting naar beleid*. (Interne Rapportages Archeologie Deventer 74), Deventer.

Wal, M. van der, 2017. *Opgraving Schoolstraat 13, Bathmen*. (Interne Rapportages Archeologie Deventer 99), Deventer.

Wal, M. van der, 2018. *Oxersteeg 12. Bureauonderzoek advies 994*, Deventer.

Willemse, N.W., L.J. Keunen, L.M.P. van Meijel & T. Bouma, 2013. *...Die plaatsen, welke in de Douwelerkolk verdronken zijn... Fysisch- en historisch-geografische bouwstenen voor een archeologische verwachtingskaart van de gemeente Deventer* (RAAP Rapport 2571), Weesp.

4.2 Lijst van kaarten en afbeeldingen

Afb. 1.1: Ligging van het plangebied.	2
Afb. 1.2: Plangebied op een luchtfoto uit 2019.	3
Afb. 1.3: Het plangebied weergegeven op de Munitie Risicokaart van de gemeente Deventer.	4
Afb. 2.1: Het plangebied op de geomorfologische kaart (Willemse et.al., 2013).	7
Afb. 2.2: Globale locatie van het plangebied op de Hottinger kaart.	8
Afb. 2.3: Het onderzoeksgebied op de kadastrale minuut van 1832.	9
Afb. 2.4: Het onderzoeksgebied op de topografische kaart rond 1900.	10
Afb. 2.5: Relevante onderzoeken in de directe omgeving van het plangebied.	11
Afb. 2.6: Het plangebied op de archeologische verwachtingskaart.	13
Afb. 2.7: Het plangebied op de gemeentelijke archeologische beleidskaart.	14

4.3 Kaarten:

Hottinger Atlas 1773-1794

Kadastrale kaart van 1832

Chromotopografische kaart des Rijks, ca 1900

Topografische kaart van Nederland, schaal 1:25.000

4.4 Websites:

www.ruimtelijkeplannen.nl

www.hisgis.nl

www.ahn.nl

<https://archis.cultureelerfgoed.nl/>